

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON
KASVITIETEELLINEN
PUUTARHA

OMATOIMIKIERROS
SEMINAARINMÄELLÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KASVITIETEELLINEN PUUTARHA

EUROPEAN
HERITAGE LABEL

© OpenStreetMap contributors

LÄHTÖPISTEEN OSOITE: Seminaarinkatu 15, 40100 Jyväskylä

OMATOIMIKIERROS SEMINAARINMÄELLÄ / JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KASVITIEEELINEN PUUTARHA:

1. Cygnaeuksen tammi: Istutettu 1910 seminaarin perustajan Uno Cygnaeuksen syntymän 100-vuotispäivän kunniaksi. Alueella Seminaarinpuiston vanhaa puustoa ja liito-oravan pönttöjä. Pero Luostarisen teos Yliopistoportit vuodelta 1987. Keskipäivällä edempänä Seminaarinpuisto (metsäkuusi istutettu 1937 seminaarin muistolle).

2. Villa Ranan puutarha: Yrjö Blomstedtin suunnitteleman (1905) Villa Ranan puutarhassa sijaitsee seminaarin kasvihuone ja hyötyviljelyksiä. Kasvihuone purettiin 1960-luvulla puutarhaopetuksen loputtua. Nykyään ylärinteen kasvivilvoissa lahjoituksena saatu Kuokkalan kartanon perenna- ja yrttikokoelma. Rinteissä perinneperennoja, vanhoja jalavia, tuomia, omenapuita, marjapensaita ja alarinteen lahoppuissa harvinaisia lahoppuukovakuoriaisia.

3. Harjumännikkö: Arvokasta lahoppuustoa ja luonnonkasveja, puusto merkittävä maisemallinen elementti Alvar Aallon päärakennuksen (1955) näkymissä. Liito-oravan elinympäristön ydinaluetta kampuksella.

4. Seremonia-aukio: Alvar Aallon Yliopiston päärakennukselle suunnittelema juhla-aukio, kiviset istuimet ovat purettujen seminaarin rakennusten peruskiviä. Näkymät koko Aallonpuistoon ja Aallon kampukselle, joka rakentui 1952-1971 Mattilan talon pelloille, paikalla sijaitsee aiemmin seminaarin hyötyviljelyksiä. Aallon ja puutarha-arkkitehti Onni Savonlahden maastoa ja keski-suomalaisista luontoa mukailevat suunnitelmat jossa teemana on valkoinen kukinta: koriste-omenapuita, pihlajia, villaheisiä, syreenejä, tuomipihlajaita, vaahteroita, pensasruusuja.

5. Perenna-alueet: urheilukentän laidalla sijaitsee runsaasti perennoja sekä kasvitieteellisen puutarhan nimikylttejä. Urheilukentän ympärillä myös vuorimäntyä ja pensas-ryhmiä massastutuksina alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti. Aallon puisto on peruskorjattu 2010-luvulla Gretel Hemgårdin alueelle laatimien suunnitelmien pohjalta.

6. Muurin päältä aukeaa kaunis näkymä Aallonpuistoon. Aallonpuiston ympäristö on upeimmillaan kun alueen vanhat *John Downie* paratiisiomenapuu sekä muut puut kukkivat. Aalto halusi sijoittaa puita myös urheilukentälle, mikä oli harvinainen ratkaisu.

7. Vanhan Seminaarinpuiston puoli: 1880-luvulla valmistuneet tiilirakennukset ovat Konstantin Kiseleffin suunnittelema. Ympäröivä puisto edusti alunperin Saksasta ja Englannista vaikutteita saanutta romanttista ja luonnonmukaista maisema-puutarhaa, jossa kulkijaa johdatettiin sivistyneesti puustoisesta ja rehevään puistoon läpi. 1930-luvulla Seminaarinpuistoa pidettiin kaupungin kauneimpana puistona ja puutarhaopetus kuului opetusohjelmaan jokaisella opettajaseminaarin oppilaalla. Puiston vanhimma osasta on jäljellä pääasiassa vanhaa puustoa, kuten mäntyjä, koivuja, pihtoja, jalavia ja metsälehmäksiä. Alusta alkaen kerrytettiin kasvikkokoelmaa mittavien hyötyviljelysten lisäksi, sillä oppilaiden toivottiin työssään levittävän puutarhaoppia ympäri Suomen.

Erillinen piste (ei numeroa): Moirislampi

Vanhan Seminaarinpuiston alueella, suunnilleen nykyisen Grakennuksen paikalla, sijaitsee kosteikkoon kaivettu puutarhalampi Moirislampi, joka sai nimensä egyptiläisen esikuvansa Niilin tulvajärvi *Moeriksen* mukaan. Moirislampi kaivettiin aluksi vesivarannoksi seminaarin rakennusten tiilimuuraukseen sekä palovesivarannoksi. Moirislammesta muodostui vähitellen oppilaiden huvittelu- ja oleskelupaikka, johon rakennettiin huvimaja ja siltoja. Moirislampi täytettiin 1920-luvulla urheilukentän tieltä ja nykyinen Moirislampi on uudella paikalla Jyväskylän kaupungin mailla.

8. Puutarhurin talo (J) on Ryhtilän (R) lisäksi ainoa säilynyt puurakennus Seminaarinpuiston alueella. Talossa ehti asua yhteensä seitsemän puutarhuria perheineen. Talon etupihalla on aina sijainnut syreenimaja, jossa oleskeltiin ja johon tuotiin seminaarin kasvihuoneesta kesäksi palmuja ruokkuineen. Syreenien juurella kasvaa perinneperennoja ja paikalla on myös luonnon monimuotoisuudelle tärkeää lahoppuuta sekä vanhaa puustoa. Talon eteläseinustan istutusaltaseen on istutettu kokoelma perinneperennoja nimikyltteineen.

9. Oppio-rakennuksen (O) pihamaalta löydetty siperianomenapuu (*Malus prunifolia*) kantaa on nimetty lajikkeeksi *'Oppio'* löytöpaikkansa mukaan. *'Oppio'*-siperianomenapuu on kasvitieteellisen puutarhan tunnuskasvi ja sen emopuu on istutettu tähän 1930-luvulla. Oppio-rakennus toimi seminaarin johtajan asuntona ja näkymä sieltä puutarhaan ja Jyväsjärvelle asti oli tärkeä. Näkö- ja kulkuyhteys Jyväsjärvelle Seminaarinmäeltä katosi vähitellen maisemasta rautatien rakentamisen ja kaupunkirakenteen muutoksen myötä. Oppion takana kasvaa vanhaa seminaarin aikaista puustoa sekä mm. pähkinäpensas, hevoskastanja ja keväisin violettina mattona leviävät pystykiurunkannukset nurmialueilla.

10. Graniittiportaat: Musican kulmalta nousevat alkuperäiset seminaarin ajalta säilyneet graniittiportaat. Seminaarin naisoppilaat kulkivat täältä harjumetsän läpi Moirislammelle. Seminaarinmäen itäpäädyssä sijaitsee naisopiskelijoiden asuin- ja opiskelutilat ja miesten vastaavat toisessa päässä seminaaria. Arto Sipisen suunnittelema lisärakennus rakentui Seminaarinmäelle 1970-luvulla ja vanha Seminaarinpuisto pirstoutui osiin. Vanhojen tiilirakennusten edustoilla on täällä päässä marjaomenapuita, *'Oppio'*-siperianomenapuita ja uudisrakennusten edustoilla pääasiassa rakennuskaudelle tyypillistä kasvillisuutta kuten tuomipihlajia, pensasangervoja, vaahteroita, mongolianvaahteraa, kiiltotuhkapensasta ja sitkeitä perennoja kuten kuunilijaa ja päivänliljoja.

11. Lähde-rakennuksen (B) peruskorjauksen jälkeen rinteeseen toteutettiin monilajinen, luonnonmukainen istutusalue eroosiosuojauksineen Gretel Hemgårdin suunnitelmien mukaisesti. Rinteeseen kylvettiin myös niittykasvillisuutta ja rakennettiin lahoppuaita.